

V Bruseli 23. 5. 2018
COM(2018) 413 final

*Limited
Embargo until adoption*

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

**ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2018
a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2018**

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2018

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2018

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii¹, a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie²,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu³,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

- (1) Komisia 22. novembra 2017 prijala ročný prieskum rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2018. Náležite zohľadnila Európsky pilier sociálnych práv vyhlásený Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017. Priority ročného prieskumu rastu schválila Európska rada na zasadnutí 22. marca 2018. Komisia 22. novembra 2017 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Lotyšsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny, ktoré schválila Európska rada na zasadnutí 22. marca 2018. Rada prijala 14. mája 2018 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny („odporúčanie pre eurozónu“).
- (2) Lotyšsko by ako členský štát, ktorého menou je euro, malo vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami v hospodárskej a menovej únii zabezpečiť úplné

¹ Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

² COM(2018) 413 final.

³ P8_TA(2018)0077 a P8_TA(2018)0078.

a včasné vykonanie odporúčania o hospodárskej politike pre eurozónu, ako sa zohľadňuje v nižšie uvedených odporúčaní, najmä v odporúčaní 1 a 2.

- (3) Správa o krajine na rok 2018 bola pre Lotyšsko⁴ uverejnená 7. marca 2018. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Lotyšsko dosiahlo pri plnení odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou 11. júla 2017, následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania prijaté v predchádzajúcich rokoch, ako aj pokrok Lotyšska pri dosahovaní jeho národných cieľov stratégie Európa 2020.
- (4) Lotyšsko 11. apríla 2018 predložila svoj národný program reforiem na rok 2018 a 16. apríla svoj program stability na rok 2018. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva tieto programy posudzovali súčasne.
- (5) Príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny boli zohľadnené v programovaní európskych štrukturálnych a investičných fondov na obdobie rokov 2014 – 2020. Podľa článku 23 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013⁵ platí, že ak je to nevyhnutné na podporu vykonávania príslušných odporúčaní Rady, Komisia môže požiadať členský štát, aby preskúmal svoju partnerskú dohodu a príslušné programy a navrhol ich zmeny. Komisia poskytla ďalšie informácie o tom, ako bude využívať toto ustanovenie, v usmerneniach k uplatňovaniu opatrení spájajúcich účinnosť európskych štrukturálnych a investičných fondov s riadnou správou hospodárskych záležitostí⁶.
- (6) Na Lotyšsko sa v súčasnosti vzťahuje preventívna časť Paktu stability a rastu. Vláda vo svojom programe stability na rok 2018 plánuje zhoršenie celkového salda z deficitu vo výške 0,5 % HDP v roku 2017 na deficit vo výške 0,9 % HDP v rokoch 2018 aj 2019 a následné zlepšenie na 0,4 % HDP v rokoch 2020 a 2021. Očakáva sa, že tento trend bude v súlade so strednodobým rozpočtovým cieľom, ktorým je štrukturálny deficit na úrovni 1 % HDP, a s povolenými odchýlkami na základe ustanovení o dôchodkovej a štrukturálnej reforme sektora zdravotnej starostlivosti. Prepočítaný deficit štrukturálneho salda sa podľa odhadov má zvýšiť z –1,2 % HDP v roku 2017 na –1,7 % HDP v roku 2018 a potom klesnúť na úroveň –1,5 % HDP v roku 2019. Na základe programu stability na rok 2018 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne zo 40,1 % v roku 2017 na 36 % HDP do roku 2021. Prognózy rastu HDP uvedené v programe sa v porovnaní s prognózou Komisie zdajú byť výrazne optimistické na rok 2018 a realistické na rok 2019. Riziká ohrozujúce rozpočtovú pozíciu súvisia skôr s horším než očakávaným vývojom v dôsledku optimistickej predpovede výnosu opatrení na zlepšenie dodržiavania daňových predpisov.
- (7) Rada 11. júla 2017 odporučila Lotyšsku, aby dosiahlo svoj strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2018 so zreteľom na úľavy spojené so zavádzaním reformy dôchodkového systému a štrukturálnych reforiem, na ktoré bola udelená dočasná odchýlka. Je to v súlade s maximálnou nominálnou mierou rastu čistých primárnych verejných

⁴ SWD(2018) 212 final.

⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde, Európskom poľnohospodárskom fonde pre rozvoj vidieka a Európskom námornom a rybárskom fonde a ktorým sa stanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde, a ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 320).

⁶ COM(2014) 494 final.

výdavkov⁷ o 6,0 % v roku 2018, čo zodpovedá povolenému zhoršeniu štrukturálneho salda o 0,3 % HDP. Z prognózy Komisie z jari 2018 vyplýva, že existuje riziko značnej odchýlky od strednodobého rozpočtového cieľa v roku 2018. Keďže bol však výsledok za rok 2017 oproti očakávaniu lepší, toto riziko môže byť v roku 2018 menšie. Nástroj hodnovernosti založený na prognóze Komisie z jari 2018 zároveň naznačuje vysoký stupeň neistoty, pokiaľ ide o odhad produkčnej medzery pre Lotyšsko na základe spoločnej metodiky. Ak sa to potvrdí, tieto faktory sa zohľadnia pri hodnotení *ex post* za rok 2018 v jari 2019.

- (8) V roku 2019 by Lotyšsko malo dosiahnuť svoj strednodobý rozpočtový cieľ, so zreteľom na dočasnú úľavu súvisiacu s vykonávaním štrukturálnej reformy v sektore zdravotnej starostlivosti poskytnutú na obdobie rokov 2017 – 2019. Je to v súlade s maximálnou nominálnou mierou rastu čistých primárnych verejných výdavkov o 4,3 % v roku 2019, čo zodpovedá požadovanému zlepšeniu štrukturálneho salda o 0,4 % HDP. Na základe prognózy Komisie z roku 2018 existuje riziko značnej odchýlky od uvedenej požiadavky v roku 2019 a za roky 2018 a 2019 posudzované spolu. Rada celkovo zastáva názor, že od roku 2018 by sa mali prijať potrebné opatrenia, aby sa dosiahol súlad s ustanoveniami Paktu stability a rastu.
- (9) Nerovnosť príjmov je v Lotyšsku vysoká. Pomer príjmov najbohatších 20 % domácností k príjmom najchudobnejších 20 % domácností bol v roku 2017 na úrovni 6,3 – jeden z najvyšších v EÚ, keďže prerozdelenie prostredníctvom systému daňových výhod je na nižšej úrovni. Lotyšský daňový systém bol prepracovaný a daň z príjmov fyzických osôb sa progresívne zvýšila; daňovo-odvodové zaťaženie osôb s nízkymi príjmami je však stále pomerne vysoké a tieto osoby odrádza od formálneho zamestnania. Daňová reforma je obmedzená, pokiaľ ide o presunutie zdanenia na zdroje, ktoré sú menej škodlivé pre rast, a dosiahnutie stanoveného cieľa politiky, ktorým je zvýšenie podielu daňových príjmov na HDP. Nízky podiel daňových príjmov na HDP obmedzuje zdroje na udržateľné poskytovanie verejných služieb a na sociálne začlenenie. Potenciál príjmov v oblasti zdaňovania majetku a kapitálu sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ nevyužíva v dostatočnej miere. Napriek určitému pokroku v boji proti daňovým únikom je daňová disciplína aj naďalej vážnym problémom.
- (10) Nedostatky v záchrannej sociálnej sieti sa odrážajú vo vysokom podiele ľudí, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie, a naznačujú problémy týkajúce sa minimálneho príjmu, dôchodkov a začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím. Miera chudoby u ľudí so zdravotným postihnutím a u starších ľudí sa v posledných rokoch zvyšuje a patrí k najvyšším v Európe. Reforma minimálnej úrovne príjmov oznámená v roku 2014 sa neuskutočnila, čo má negatívny vplyv na najchudobnejšie domácnosti. Primeranosť dávok sociálnej pomoci sa zvýšila len mierne a zostáva na nízkej úrovni. Minimálne starobné dôchodky sa od roku 2006 nezvyšovali. Podiel ľudí, ktorí čelia závažnej deprivácii v oblasti bývania, patrí medzi najvyššie v Európe a ponuka sociálneho bývania je nedostatočná.

⁷ Čisté primárne verejné výdavky pozostávajú z celkových verejných výdavkov bez úrokových výdavkov, výdavkov na programy Únie plne hradených z fondov Únie a nediskrečných zmien vo výdavkoch na dávky v nezamestnanosti. Tvorba hrubého fixného kapitálu financovaná z vnútroštátnych zdrojov je rozložená na obdobie 4 rokov. Diskrečné opatrenia na strane príjmov alebo zvýšenia príjmov vyplývajúce z právnych predpisov sa zohľadňujú. Jednorazové opatrenia na strane príjmov aj výdavkov sa vzájomne započítavajú.

- (11) Na trhu práce dochádza k rýchlemu zvyšovaniu napätia v dôsledku nepriaznivého demografického vývoja a emigrácie. Rast zamestnanosti začína byť obmedzený klesajúcou ponukou pracovnej sily a príležitosti na zamestnanie sa v závislosti od regiónov a úrovne zručností líšia. Nastal pokrok v reforme učebných osnov odborného vzdelávania a prípravy, ktorej cieľom je zladit' vzdelávanie so súčasnými požiadavkami na zručnosti. Je však potrebné vyvinuť ďalšie úsilie na úplné vykonanie reformy a zvýšenie účasti na počiatočnom, ako aj kontinuálnom odbornom vzdelávaní a príprave. Začal sa uplatňovať nový prístup učenia sa na pracovisku za účasti sociálnych partnerov a spoločností. V systéme je však zapísaných málo študentov. Účasť dospelých na vzdelávaní vzrástla iba mierne a zapojenie nezamestnaných do aktívnych opatrení trhu práce je nižšie než vo väčšine ostatných členských štátov. Je to dôvod na obavy v súvislosti s vysokou mierou nezamestnanosti nízkokvalifikovaných pracovníkov. V širšom kontexte je posilnenie kapacít sociálnych partnerov dôležité na podporu ich zapojenia.
- (12) V systéme zdravotníctva prebiehajú reformy. Očakáva sa, že zvýšením financovania zdravotnej starostlivosti sa vyriešia niektoré obmedzenia prístupu súvisiace s ročnými limitmi služieb a dlhými čakacími lehotami. Verejné financovanie zdravotnej starostlivosti je však naďalej výrazne pod priemerom EÚ a opatrenia na zvýšenie efektívnosti sa ešte len majú vykonať, vrátane účinných preventívnych opatrení, zefektívnenia nemocničného sektora, posilnenia primárnej starostlivosti a zamerania sa na riadenie kvality. Zdravotné výsledky sú pomerne slabé a problémom je včasný prístup k cenovo dostupnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých. Vysoké hotovostné platby a rozdelenie zdravotníckych služieb do dvoch košov („plné“ a „minimálne“) predstavujú riziko zníženia prístupu niektorých skupín obyvateľstva a riziko nepriaznivých výsledkov v oblasti zdravia.
- (13) Nedostatky v regulačnej kvalite a nízka efektívnosť a účinnosť verejnej správy majú nepriaznivý vplyv na podnikateľské prostredie. V roku 2016 vláda predložila ambiciózný plán reforiem na zoštiehnenie a profesionalizáciu verejného sektora s cieľom zvýšiť efektívnosť prostredníctvom znižovania počtu zamestnancov a centralizácie podporných funkcií a zároveň posilniť odmeňovanie na základe výsledkov a zlepšiť transparentnosť. Tento plán sa však obmedzuje na ústrednú správu, a to aj napriek skutočnosti, že aj na úrovni obcí možno dosiahnuť výrazné zvýšenie efektívnosti. Štátne podniky, ktoré tvoria značný podiel hospodárstva, sú koordinované na úrovni vlády. Kým spoločnosti vo vlastníctve ústrednej vlády podliehajú centralizovanému rámcu správy a riadenia, prístavy a podniky vo vlastníctve obcí zostávajú mimo tohto mechanizmu.
- (14) Korupcia naďalej brzdí podnikateľské prostredie v Lotyšsku a predchádzanie konfliktom záujmov je naďalej nepružné a formalistické. Oneskorené prijímanie právnych predpisov týkajúcich sa ochrany oznamovateľov protiprávnej činnosti nepriaznivo vplyva na zodpovednosť a efektívnosť verejnej správy. Regulácia procesu platobnej neschopnosti sa v posledných rokoch výrazne posilnila, čím sa obmedzili možnosti zneužitia. Súdna rada však nabádala na vyšetrovanie obvinení v prípadoch zneužívania konkurzného systému v minulosti a navrhla preskúmanie niektorých prípadov. Odporučila zlepšiť hodnotenie odborných kvalifikácií sudcov a preskúmať dostupné disciplinárne opatrenia.
- (15) Lotyšské banky, ktoré slúžia nerezidentským klientom, sú vystavené vysokému riziku účasti na praní špinavých peňazí. Vytvárajú sa tým problémy pre integritu finančného systému, môže to poškodiť jeho povesť a negatívne ovplyvniť investície a hospodársky rast. Nedávno bol posilnený rámec na boj proti praniu špinavých

peňazí, na dosiahnutie udržateľného zlepšenia by však bolo potrebné neustále úsilie. Lotyšsko nedávno prijalo zákon, ktorého cieľom je výrazne obmedziť vystavenie lotyšského finančného sektora rizikám prania špinavých peňazí. Kľúčovými prvkami sú posilnenie výmeny informácií medzi finančnými inštitúciami a orgánmi presadzovania práva a obmedzovanie transakcií so schránkovými spoločnosťami. Bude potrebné monitorovať dôsledky právnych predpisov a ich účinnosť.

- (16) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra na rok 2018 komplexnú analýzu hospodárskej politiky Lotyšska, ktorú uverejnila v správe o tejto krajine na rok 2018. Zároveň posúdila program stability na rok 2018, národný program reforiem na rok 2018 a následné opatrenia v nadväznosti na odporúčania adresované Lotyšsku v predchádzajúcich rokoch. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Lotyšsku, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami Únie vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu hospodárskych záležitostí Únie zabezpečením vstupov na úrovni Únie do budúceho vnútroštátneho rozhodovania.
- (17) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala program stability na rok 2018 a jej stanovisko⁸ je zohľadnené najmä v odporúčaní 1.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko v rokoch 2018 a 2019 prijalo opatrenia s cieľom:

1. Dosiahnuť strednodobý rozpočtový cieľ v roku 2019, po zohľadnení úľavy súvisiacej so zavádzaním štrukturálnych reforiem, na ktoré bola udelená dočasná odchýlka. Znížiť zdanenie osôb s nízkymi príjmami jeho presunom na iné zdroje, najmä na kapitál a majetok, a zlepšením daňovej disciplíny.
2. Zlepšiť primeranosť dávok zabezpečujúcich minimálny príjem, primeranosť minimálneho starobného dôchodku a podpory príjmu pre osoby so zdravotným postihnutím. Zvýšiť relevantnosť odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce a podporiť zvyšovanie úrovne zručností nízkokvalifikovaných pracovníkov a uchádzačov o zamestnanie. Zvýšiť dostupnosť, kvalitu a nákladovú účinnosť systému zdravotnej starostlivosti.
3. Posilniť efektívnosť verejného sektora, najmä pokiaľ ide o miestne orgány a podniky vo vlastníctve štátu. Posilniť zodpovednosť verejnej správy, a to ochranou oznamovateľov protiprávnej činnosti, predchádzaním konfliktom záujmov a sledovaním výsledkov prebiehajúceho posudzovania konkurzných konaní z minulosti.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*

⁸ Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.